

Az erdő mindenkié

Átalakuló világunkban sokat és sokszor emlegetjük az elmúlt negyven év hibáit, és ez alól nem kivétel az erdészet, a vadászat sem. Sőt! Úgy látom egyre több hozzáértő ember van, aki talán azt sem tudja, mi az erdő, az erdőgazdálkodás, az igazi sportvadászat, történelmi és biológiai összefüggésük, amit egyáltalán nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az erdészeknek nem! Harmincöt év szolgálat után bizvást mondhatom, hogy ismerem a gondokat, ismerem milyen helyzetben van az erdészet, éppen ezért szeretnék néhány gondolatot röviden megírni.

Az a véleményem, hogy az erdészetnek is lépni kell, ha nem akarunk az események után kullogni. A leghatározottabban ki kell állni amellett, hogy vezetés szempontjából az erdészetet nem szabad, nem lehet harmad-, negyedrangsúvá degradálni. Azt gondolom, az erdészetet a fafeldolgozástól egyértelműen és határozottan el kell választani. Erdészeti és Környezetvédelmi Minisztériumra lenne szüksége az erdőnek és az Ipari Minisztériumhoz tartoznék a fafeldolgozás. Tájéegységenként erdőigazgatóság és erdőfelügyelőség működne, egymástól teljesen függetlenül.

Az erdőigazgatóság alá tartozna az erdőgondnokság, amelyből megyénként kettő-négyenél nem kellene több. A gondnoksághoz tartoznának a kerületek 600-800 ha területtel. Ez a felállítás egyszerű, áttekinthető, mindenki tudja mi a feladata. Természetesen csak akkor, ha nem akarunk mindenkit fontos beosztásba, alá-, fölé-, mellérendelni. Ideje lenne a valódi munkát díjazni, a bürokratikus túlszervezést kizárni.

Minden erdő állami vagy városi, illetve községi tulajdonban lenne, megszüntetve a jelenlegi állapotokat. Mindenki tudja, miről van szó! Meggyőződésem, hogyha ezt a lépést nem tesszük meg, nem tudunk komoly változást elérni. Az erdő mindenkié. Ezt komolyan kellene venni, mert sok tennivaló van, hogy ezt megértsék az emberek. Az erdőt óvni, védeni, szeretni kell. Ezért tartom fontosnak, hogy egészséges, szép és rendezett erdők legyenek, hiszen rögtön látszik, ha törődnek vele, van gazdája, s máris jobban vigyáz rá mindenki. Nem lehet közömbös, hogy milyen környezetünk van, milyen környezeti kultúrát teremtünk magunk körül, és ebben a munkában az erdészeknek vezetni kell, ha vissza akarjuk szerezni régi megbecsülésünket.

Röviden szeretnék a vadászatról is szólni. El kell dönteni, hogy az erdő a fontosabb, és az erdőben az erdész legyen a gazda, nincs szükség más „szakértőre”. Tiszteltlem és becsülöm, aki segíteni akar – amivel tud –, de ha nem ért hozzá, ne törekedjen arra, hogy minél nagyobb zűrzavart okozzon a közvéleményben, a hivatalokban, az erdészársadalomban. Nagyon károsnak tartom, és nagyon nagy hibának is, hogy alapvető vezetési funkciókat nem mi, erdészek látunk el.

Az erdész-vadász feladatot nem lehet rövid távra tervezni, és ahhoz, hogy ezt a munkát jól végezze az ember, sajátos ismeretekre van szüksége, elméletileg, gyakorlatilag, területileg, erkölcsileg egyaránt. Az erdőgondnok (vagy vadászati beosztottja) a kerületvezetővel együtt minden vadászati munkát közben tarthat. A vadkár éppen olyan hiba, mintha rosszul erdősítenénk vagy szakszerűtlenül történné a fahasználat.

Tarthatatlan az a szemlélet, amely napjainkban uralkodik és alapvetően hibás; erdész- és vadászellenes. Az elmúlt 40 év hibáit és eredményeit le kell zárni, a helyére kell tenni a dolgokat. A múltból tanulni kell a jövő számára. Új emberekre, új szemléletre, új bátorságra van szükség, és

aki tudja és meri vállalni a feladatokat, az a jövő embere. Ha bátran, gerincesen rendezzük a jelenlegi szakmai, erkölcsi zűrzavart, mindenki jobban, becsületesebben dolgozik. Ezért van szükség új felállásra, tisztázva pénzügyi, hatásköri, illetékességi meghatározásokat. Mindenki tudja mi a feladata és miért felel, miért kell kiállni, mit kap érte. Az új felállítás, új szervezeti forma lehetővé tenné, hogy tisztán lássunk pénzügyi, szervezeti, hatásköri dolgokban. Már maga a minisztérium meghatározó lenne, s természetesen komoly szakmai, pénzügyi, szervezési érvek, ellenérvek ütköztetésével kellene kialakítani határozott álláspontunkat.

A változást, melyre oly nagy szükség van, nem szabad ledegradálni erőtlenné elméleti fejtegetésekkel. Változó világunkban megvan a lehetősége annak, hogy ne alárendelt szerepet játsszunk, s ami megillet bennünket, azt meg is kapjuk! Ezért minden szinten jól kell dolgozni! Félmegoldások, a nagy apparátusok átméretezése nem old meg semmit, hibát hibára halmoz. Most van rá lehetőség, most van itt az ideje, hogy aki megérdemli, tiszta lappal kezdjen dolgozni. Meggyőződésem, hogy becsületes, gerinces magyar erdészek jó gazdái lehetnek a magyar erdőknek, de hagyják őket dolgozni és gazdálkodni, és aki megérdemli az legyen megbecsült polgára a hazának.

Szakács János
kerületvezető

Eladók a svéd állami erdők!

Valamennyi svéd számára lehetővé válik, hogy erdőbirtokos legyen. A Domänverket – Svédország legnagyobb földtulajdonosa – kiárusítja az állam erdő- és mezőgazdasági ingatlanait.

Az eladás iránt ez év májusáig nem kevesebb, mint 11 000 személy érdeklődött. A Domänverket történetében legnagyobb arányú eladásokból származó bevétel várhatóan eléri a 600 millió SEK-t (6 milliárd forint). A befolyt összeget utak, vasutak építésére kívánják fordítani.

A kormány ez év februárjában benyújtotta javaslata Riksdag (svéd nemzetgyűlés) elé, amely szerint az infrastruktúra javításához szükséges többletbevételeket a kormányzat irányítása alá tartozó ágazatokból kívánják előteremteni. A Domänverket mintegy 1,5 milliárd SEK vagyonnal járul mindehhez.

Összességében a Domänverket 550 erdő- és mezőgazdasági ingatlanát árusítja ki a legtöbbet ígérő ajánlattevőknek. Az első fordulóban 320 ingatlant adtak el, ezek főként erdők voltak. Ezt követően a 220 mezőgazdasági birtok kerül kiárusításra. Azok, akik eddig mezőgazdasági művelés céljára bérelték a földet, élhetnek az elővételi jogukkal.

Az erdők iránt nagyobb az érdeklődés, mint a mezőgazdasági ingatlanok iránt. Az erdő hagyományosan inflációbiztos befektetés, szemben a mezőgazdasággal, amelyre nehezebb idők várnak. A dereguláció valószínűleg a jövődelmezőség további romlásához vezet, míg a svéd EGK tagsága növeli a svéd farmerek konkurenciáját.

A Domänverket a svéd erdők 20%-ának tulajdonosa és kezelője. Ezt a holdingrészt az állam több száz éve birtokolja. A Domänverket általában 60-70 millió SEK értékű földet ad el évente, az ez évi eladásokból várhatóan tízszer több bevételre számítanak.

Sweden International, 1991. július-szeptember
Ref.: Horváth Zoltán

Munkaértekezlet az erdőgazdaság szervezetéről és irányításáról a piacgazdaság körülményei között
Budapest, 1991. szeptember 30–október 4.

A FAO/ECE/ILO Erdészeti Vegyesbizottsága elhatározta, hogy segítséget nyújt az átalakulásban levő közép- és kelet-európai országoknak. A segítségnyújtás formáját a szakmai tudás és tapasztalatok átadásában határozták meg. Ennek megfelelően három ún. munkaértekezlet (workshop) megtartását vették tervbe a „Piacgazdálkodás az erdőgazdaságban” c. témakörben:

- az erdőgazdaság szervezete és irányítása a piacgazdaság körülményei között;
- a faanyag felhasználásának kereskedelmi és közgazdasági szempontjai a piacgazdaság körülményei között;
- az erdészeti munkaerővel kapcsolatos kérdések piacgazdasági körülmények között.

A rendezvények lebonyolítását Magyarország, Svédország és Lengyelország vállalta, az elvi szervezést és koordinálást Magyarország végzi. Az első rendezvényre Budapesten került sor szeptember 30. és október 4. között a Világbank és Norvégia anyagi támogatásával.

Albánia, Bulgária, a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság, Lengyelország, Magyarország, Románia képviselői Ausztria, Nagy-Britannia, Németország, Hollandia, Norvégia, valamint Svédország neves erdészeti szakértőinek előadásait hallgatták meg. Az előadásokon túl lehetőség volt konzultációkra, csoportos beszélgetésekre is. A rendezvényen részt vett még Peter Schroeder úr, az ECE/FAO fagazdasági részlegének vezetője, valamint Colin Holloway úr a Világbank erdészeti szakértője is.

Az előadások keretében ismertető hangzott el a piacgazdaság működéséről, az átalakulás alatt álló országok erdőgazdálkodásának jelenlegi helyzetéről, a különböző piaci viszonyokkal rendelkező országok erdőgazdálkodási szervezeteiről, a vállalkozók motivációjáról és az ezzel kapcsolatos gyakorlati kérdésekről, a faanyag értékesítésének módjairól, valamint az erdészeti társadalmi kapcsolatairól.

A résztvevők tanulmányi kirándulás keretében ismerkedhettek meg a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnak a piacgazdasághoz illesztett tevékenységével, valamint a Kecskeméti Erdőfelügyelőség és az FM Erdőrendezési Szolgálat korszerű adatkezelő rendszereivel.

Összefoglaló következtetesként megfogalmazható, hogy az érintett országok erdőgazdálkodásának átalakításakor a piaci szempontok általános érvényesítésére kell törekedni, ugyanakkor meg kell őrizni az erdőgazdálkodásnak azokat a hagyományos elemeit, és erősíteni kell azok funkcióját, amelyek a tartamos erdőgazdálkodást tulajdonviszonyoktól függetlenül biztosítják. Alapvető szerepet kell hogy kapjon az állam erdészeti irányításának szervezete (erdészeti szolgálat), amelyik az erdőgazdálkodás felügyelete mellett segítséget nyújt az erdészeti politika kialakításában, ösztönzi a szakmailag kívánatos erdészeti beavatkozásokat és folyamatokat, felelős az erdészeti kutatás és gyakorlati képzés irányításáért, valamint szerepet játszik a szaktanácsadásban, és a társadalmi kapcsolatok kialakításában, ápolásában.

Gerely Ferenc

DR. MIKLÓS GRÁTZER

*Distinguished Professor
 State University of New York
 College of Environmental Science and Forestry*

*Az oktatás és a médiák szerepe
 az erdők megbecsülésében**

A médiák (legyen írott vagy elektronikus) a demokrácia alappilléreit jelentik.

Szerepük:

- Tárgyilagos információ, tényközlés, felvilágosítás.
- Az általános társadalmi tudás, felkészültség növelése.
- Felmérése, követése, kifejezése a társadalmi felfogások, irányok változásának.

Ugy látom, hogy ezek az előfeltételek léteznek ma Magyarországon. Környezeti etikában, erdőszeretben sem kullog hátul, van vitális és egészséges sajtó – még ha néha kamaszos, csetlő-botló is. Hol van akkor a probléma, miért nem állunk az élen lévők között az erdő és a környezet megismertetésében, megbecsültetésében, védelmében?

Lássunk néhány példát az észak-amerikai tapasztalatokból:

Az egyetemek és kutatóintézetek nemcsak szakembereket képeznek ki és a tudományt fejlesztik, de küldetésük megkövetelt, szerves része a társadalom oktatása és a médiák rendszeres, intézményes tájékoztatása is. Értékelnek nemcsak egy kis zártkörű tudóstársaság előtt tartott előadást, hanem egyenesen elvárják akár munkaidőn kívül is a helyi sajtó, rádió segítségét, érdeklődő, laikus csoportok előtti szereplést is. (Hozzáteszem – ingyen, mert a társadalom már egyszer megfizetett azért a kutatásért.)

Erdészeti egyetemünk tantárgyként tanítja a kommunikációt. Ha egyszerű szinten is, de elvárjuk hallgatóinktól egy-egy sajtótájékoztató megtartását vagy egy tízperces televíziós program elkészítését. De ugyanakkor a kis példányszámú helyi lapnál is van egy újságíró némi ökológiai tájékozottsággal. S ha nincs – akkor segítünk. Tartunk speciális tanfolyamokat újságíróknak, jogászoknak, politikusoknak. Állítom, mi is sokat tanulunk ilyen esetekben.

A televízió és az erdészeti viszonya külön kérdés. Egyik nagy előnye az események azonnali rögzíthetősége, másik a gyakran hosszú, törvényszerű folyamat gyorsíthatósága. A katasztrofális erdőtüzeket a Sziklás-hegységben könnyebb megmutatni, mint az évtizedekig tartó lassú erdőpusztulást. Százszámra jönnek a telefonhívások a televízióhoz és a képviselőhöz – „tegyünk valamit, hogyan segíthetnénk”, és ami esetleg furcsán hangzik – „vállalok több adót, ha tudom, hogy megmentjük a Yellowstone-parkot, vagy a Bob Marschall vadont”. *A tisztességes erdészeti költségvetés bizonyítja, hogy a politikai arénában, a kongresszusban is meghallják ezeket a hívásokat.*

A kevésbé drámai természetvédelmi témákat dokumentációs programok mutatják be. Az ilyen közérdekű programok adómentességet kapnak, főleg akkor, ha azok első lejátás után önköltségi áron iskolák és

egyesületek rendelkezésére állnak. Itt említem meg azt is, hogy a rádióban vagy a televízióban elhangzott politikai ankétok, kerekasztal-konferenciák és akár politikai pártok előadásai nyomtatott formában, bélyegköltőség megtérítése mellett telefonon megrendelhetők. Ne legyen gondja a kis vidéki iskolában a tanítónak az anyag beszerzésével, legyen olcsó videója az esőerdőkről, az ökológiáról, a savas esőről vagy az erdészeti politikáról. Mert társadalomtudományt és demokráciát is lehet tanítani, ha jól tanítjuk a környezetgazdálkodást.

Majdnem minden iskolánál, még a városi iskolák mellett is van egy tanösvény. Ez nem pénz kérdése, szinte fillérekből és társadalmi munkából születnek. Kell egy érdeklődő tanító, az egyetemről vagy a földművelési minisztérium külső tanácsadó hálózatától 7-8 óra segítség és 8-10 szülő vagy diák. Jóindulat, és egy hétféle valódi munka többet használ, mint a koncepciók elképzelések halmaza.

Egy példa a szélesebb társadalom, a szakemberek, a médiák és a politikusok kapcsolatára. A kongresszus 1960-ban hozta meg „A szövetségi erdők több célú használatának törvény”-ét. Régebben a maximális fahozam volt a döntő, de az 50-es években a városiasodás – a jobb utak, a több szabadidő – hatalmas üdülési követelményt és igényt támasztott, amit a meglévő erdőtörvények foltozásával nem lehetett megoldani. A faipar ellenezte a változtatást. A szakemberek köteles-

ségszerűen kihasználták a szaksajtót és a médiák rendelkezésére álltak a különböző variánsok ökológiai és piaci hatásainak megmutatásában. A társadalom szélesebb tömegei megértették ezt és az esetleges áldozatvállalást is. A jól működő médiák kifejezték az egyre növekvő támogatást a változtatás irányába. A politikusok kitűnő újságolvasók és a televíziót szakmailag és önfenntartási ösztönből is nézik. A *célok* a társadalom határozza meg. Okos politikus nem hallgat és nem is szabad, hogy szakemberekre hallgasson a célok és törekvések meghatározásánál. A törvény politikai feladat. Jó törvény elkészítése nehéz, de maradandó munka. Ezután kell a szaktársadalomnak megmutatni a célhoz szükséges módszereket és utat. A médiák vitális szerepet játszanak a teljes folyamatban, a már említett hármass szerep szerint. Ez esetben mindenki értette, jól el is végezte a munkáját, és megszületett egy népszerű, működő és széles alapon álló erdőtörvény.

Az erdők megbecsülése közös ügyünk. A biológiai környezetünkkel való harmónia létkérdés. Az ökológiai törvények és realitások nem tudása vagy mellőzése hosszú lejáróban pusztuláshoz vezet. Ez nem következik be, ha van egy jó társadalmi ökológiai rendszer is: ahol a *mediák*, a minden szintű *oktatás*, a *szaktudomány* és a *politikusok* ismerik pontos szerepüket és így az állami társadalom tud működni. Nehéz feladat, de nincs más út.

DR. BONDOR ANTAL

*Miként fog alakulni a világ erdeinek jövője?**

A világ erdőterületeinek aggodalmat keltő csökkenése katasztrofális következményekkel jár. A nyomasztó gondok között hogyan fog alakulni a világ erdeinek a jövője?

— *A trópusi erdők sorsahosszú távon attól függ, hogy a harmadik világ miként oldja meg, illetve a harmadik világnak mennyire segítenek majd megoldani óriási és egyre növekvő gazdasági, illetve társadalmi problémáit. Az erdők vonatkozásában a dolog kétoldali. Egyrészt, a trópusi erdők kitermelésének mérséklése végett a fejlett világ tud-e önkorlátozó lenni, és elfogadja-e azt a takarékosági etikát, amely elutasítja a trópusi faanyag túlzó felhasználását. Másrészt alapvető kérdés, hogy a fejlődő világ hajlandó-e lemondani a természeti erőforrását jelentő trópusi erdő kiaknázásáról a globális környezetvédelem, a földi éghajlat egyensúlya céljából egy nagyobb közösség – az emberiség javára.*

A Trópusi Erdők Akcióterve szerint (amelyet a Föld Erőforrásainak Kutatóintézete, a Világbank, az ENSZ Fejlesztési Programja, valamint a FAO támogat) elsősorban azon kellene gondolkodni, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni az erdőgazdálkodást és gyorsítani az erdők regenerálódásának ütemét. E program megvalósításában sokat segítene, ha az országok adósságállományának kezelését összekapcsolnák a természeti erőforrásokkal való takarékosabb bánásmóddal, a természeti kincsek fokozott védelmével. Csak nemzetközi együttműködés juttathatja érvényre azt a felismerést,

hogy az egyre fogyó trópusi erdők nemcsak egy-egy ország nemzeti kincsei, hanem nélkülözhetetlen alkotóelemei a földi bioszférának, mindannyiunk éltető közegének is.

— *A nem trópusi erdők megőrzése is nemzetközi együttműködést sürget. Ennek keretében egyrészt különböző korlátozó egyezmények (például a káros anyagok csökkentése, szén- és olajégető berendezéseknél filter beépítése, kéntelenítés, katalizátoros autók stb.), másrészt környezetkímélő nemzetközi technikai kooperációk születtek.*

— Két évtizeddel ezelőtt számos helyen még azon a véleményen voltak, hogy a XXI. század közepe táján a fa legfontosabb felhasználási formája az élő erdő lesz, amely környezeti előnyöket kínál; továbbá, hogy a fát mint nyersanyagot, nagymértékben ki fogják szorítani más anyagok, elsősorban a műanyagok. Az energiaválság kezdete óta, és az erősödő felismerés hatására, miszerint a földi erőforrások végesek, ez a kilátás elhalványult.

Ezért bármilyen irányt is vesz a jövő gazdasági és műszaki fejlődése, feltételeznünk kell, hogy a kereslet fenn fog maradni a fa bármilyen formája iránt. Logikus tehát olyan politika kialakítása a világ minden részén, amely elősegíti az erdészeti erőforrások olyan megőrzését, hogy növekvő mértékben képesek legyenek a nem fa jellegű (immateriális) előnyöket is nyújtani, miközben az erőforrásokat tudatosan és a tartamosság törvényei szerint használják, az erdőterületeket pedig dinamikusan növelik.

* Részletek a „Fák az életért” világnapon a Magyar Tudományos Akadémián elhangzott előadásokból.

DR. FÜHRER ERNŐ

Gazdaságtalan erdők kritérium-rendszerének ökológiai megközelítése

A gazdaságtalan erdők fogalma hazánkban a 60-as évek végén vált széles körben ismertté. Szakembereink 1970 óta alkalmazzák a gyakorlatban, mióta a 26/1970/IX. 26. MÉM rendelet az erdők ökonómiai osztályozását szabályozta. Az ökonómiai osztályozás bevezetésének körülményei és maga a fogalom is arra utalnak, hogy gazdaságtalan erdők adott ökológiai viszonyok és meghatározott felújítási és nevelési eljárások alkalmazása mellett kizárólag közgazdasági értelemben léteznek.

A termőhelyi tényezők (éghajlat, hidrológiai viszonyok, talaj, erdőtársulás) és a termelési időtartam értékelése a termőhely termőképességét, azaz az egyes célállományok várható növekedését, így az összfatermés közelítő mennyiségét kielégítő módon megadja. A választék-összetétel szerint differenciált összfatermés pedig módot ad az összfatermés pénzbeni értékének meghatározására. Az összfatermés pénzbeni értékének (hozamérték) és a fatermesztési, fahasználati, valamint az általános költségek összegének különbsége pedig a fatermelési teljes időszak (vágásforduló) pénzbeni eredményét adja meg. Ha a hozamok értékének összege nagyobb, mint a költségek összege, akkor a fatermelés az adott termőhelytípuson álló célállományban és végvágási korban nyereséges, ellenkező esetben pedig veszteséges.

Ökonómiai szempontból tehát gazdaságtalan erdőnek azt az elsődlegesen fatermelési célállományú erdőt kell tekinteni, amelyben az egész termelési időt felölélő hozamok és költségek különbözete korszerű gazdálkodás esetén veszteséget mutat.

Ebből viszont az következik, hogy *ökológiai megítélés* szerint vannak olyan termőhelyek, ahol a fatermelés az adott időszakban fennálló gazdasági szabályozórendszer mellett gazdaságtalan. Ezek sajátos ökonómiai vizsgálatát el kell végezni azért, hogy az ökológiai kritériumok ökonómiailag is értékelhetőek legyenek.

Következésképp a közgazdasági értelemben vett gazdaságtalan erdők kritériumrendszerének van egy ökológiai feltételrendszere. Alapelvnek kell tekinteni azt, hogy gazdaságtalan erdőkről csak elsődlegesen fatermelési célú erdők esetében beszélünk. Egyéb rendeltetés esetén (védelmi, üdülési, szélsőséges termőhelyek erdősítése: szik, homok, kopár) a rendeltetésből adódó immateriális érték messze meghaladja a fatermelésből származó hozamot, így az egyéb rendeltetésből és fatermelésből származó többletkiadásokat annak fedezni kell. Ez azonban a valóságban nem így van, de szakmánk egyik sarkalatos kérdése, egyben jövőbeni feladata, hogy ezt az elvet valami módon érvényre juttassa.

Ha az elmondottakat elfogadjuk, akkor az ökológiai feltételrendszer kiindulási alapja az, hogy a termőhely potenciális termőképességet optimálisan hasznosító fafajú és állományszerkezetű célállományokat alakítsunk ki, illetve hozzunk létre. Ezek az állományok szolgálhat-

ják a fatermelés hosszú távú biztonságát, az ökoszisztémák stabilitását úgy, hogy a termőhely termőképessége ne csökkenjen. Az ökoszisztéma-szemlélet érvényesítésével az optimális hasznosításkor prioritást élveznek azok az őshonos fafajú, természetes szerkezetű és felépítésű állományok, amelyek ökofiziológiai és erdőművelési, valamint genetikai tulajdonságaik révén az erdő többcélú hasznosítását a legmegfelelőbben (harmonikusan) teljesítik. A termőképesség optimális hasznosítása tehát nem engedi meg a maximális hasznosítást (fenyvesítést az őshonos fafajok rovására, ültetvényyszerű gazdálkodás), de azt sem, hogy a termőhely a termőképesség mennyisége és értéke vonatkozásában hosszú távon hasznosítatlan maradjon (rontott erdők). Mindezek alól kivételt képeznek azok a termőhelyek, amelyek egyébként rendeltetésű erdők állnak, illetve ahol a távlati cél érdekében ettől eltérő hasznosítás megengedhető (pl. a kopáron ajánlatos egy generáció feketefenyves telepítése annak érdekében, hogy utána az őshonos fafajú, természetes szerkezetű erdő-társulások, a cseres-molyhos tölgyesek, molyhos tölgyesek újból felhozhatók legyenek).

*Jelentős elterjedésű
gyenge termőképességű termőhelytípusok*

Genetikai talajtípus	Klíma			
	Bükkös	Gyertyános tölgyes	Kocsány- talan tölgyes	Erdős sztyepp
Sziklás-köves váztalaj			○	
Földes váztalaj		○	○	
Humuszos homok			○	○
Rendzina talaj	○	○	○	
Ranker talaj		○	○	
Savanyú barna erdőtálaj	○		○	
Pseudogleyes barna erdőtalaj	○	○		
Barna föld	○			
Rozsdabarna erdőtálaj		○	○	
Csernozjom barna erdőtalaj			○	
Réti szolonyec talaj				○
Réti talaj és kombinációi				○
Mélyben sós réti talaj				○

Az említett elvek megvalósítása végett felülvizsgálandók: „Az egyes termőhelytípus-változatokon alkalmazható célállományok és azok várható növekedése” című irányelvek. Természetesen az irányelvekben fellelhető azon termőhelytípusokon álló célállományok termesztése, amelynek várható fatermése gyenge, nem mind gazdaságtalanok. A jelentős elterjedésű, de gyenge termőképességű genetikai talajtípusok klímánként a táblázatban találhatók. Több klímában is előfordul ezek közül a földes vázta, a humuszos homok és kombinációi, a rendzina, a ranker, a savanyú barna erdőtalaj, a pszeudogleyes barna erdőtalaj és a rozsdabarna erdőtalaj. Általában mondhatjuk, hogy a felsorolt termőhelyeken (genetikai talajtípusokon) gazdaságtalanul termesztethetők az őshonos fafajok, míg egyes honosított fafajú állományok nem. A termőhely termőképességét viszont tartamosan éppen ezen – gazdasági szempontból veszteségesen termelhető – őshonos fafajú erdők tartják fenn és hasznosítják.

A jövőben feltétlenül szükséges lesz az ökológiai potenciál-felmérés aktualizálása amiatt, hogy község-határ mélységben elkülönítsük azon termőhelytípusokat, amelyeken a termelés ökonómiai értelemben gaz-

daságtalan és megadjuk a hozzájuk kapcsolt célállományokat. E munkához elengedhetetlennek tartom:

- a gyenge fatermőképességű állományok termőhelyviszonyainak vizsgálatát (természetesen építve a hosszú lejáratú fatermési kísérleti parcellákra), valamint

- a gyenge fatermőképességű termőhelyek termeszetszerű erdőtársulásaiban új kísérleti területek kitűzését és azok teljes körű ökológiai, faterméstani, ökonómiai felvételét.

Ahhoz, hogy a gazdaságtalan erdők fenntartását és kezelését az erdőtervekben és a gazdálkodásban is alkalmazni lehessen, a következő feltételek megteremtése is szükséges:

- a gazdaságtalan erdők termőhely alapján történő elkülönítése (célszerű a termőhelytérképek elkészítése),

- a termőhely alapján az erdőrészlethatárok módosítása (elkerülhetetlen 0,5 ha-as erdőrészletek kialakítása),

- a gazdaságtalan erdőkre külön erdőtervezési irányelvek kidolgozása,

- a gazdaságtalan erdők erdőművelési-erdőgazdálkodási irányelveinek kimunkálása.

Felhívás

Az
Erdészeti Lapok
Szerkesztő Bizottsága

kéri mindazokat, akik kéziratot küldenek, hogy a zökkenőmentes ügyintézés érdekében a következő adatokat mellékeljék:

Állandó lakáscím,
Személyazonossági szám,
Szolgálati hely és beosztás

Garantált minőségű csemete

Lucfenyő	1/0 5-8 cm 0,7 Ft/db
Jegenyefenyő (A.alba)	1/0 5-8 cm 1,0 Ft/db

nagy tételben eladó.

**Faiskola: Kishuta,
Kemencepatak 1.
Telefon: Pálháza 81.**

A kocsányos és kocsánytalan tölgy kereszteződőképessége és elkülönítő bélyegei

Dr. Gregor Aas 1985-86-ban hét kocsányos tölgy és hat kocsánytalan tölgy anyafán összesen 3352 fajhibrid és 2878 fajon belüli beporzást végzett. A beporzások fajon belül is (KST 23%, KTT 10%), de főleg hibridbeporzással (KST anya 7%, KTT anya 0,1%) gyenge eredményt mutattak. Ez azt jelzi, hogy a két faj viszonylag nehezen kereszteződik egymással.

Több, mint 30 tölgyállomány (Németország és Lengyelország) 279 termőképes egyedét 9 morfológiai bélyeg alapján vizsgálta. Az adatbázist klaszteranalízis segítségével dolgozta fel és a morfológiai bélyegek megbízhatóságát értékelte (136 KST, 109 KTT, 39 hibrid egyed).

A legmegbízhatóbb elkülönítő bélyegnek a levél karéjbleibe futó erek (93% KST, 15% KTT), valamint a levélformák ereinek szórózsátsága (7% KST, 93% KTT) bizonyult. A közismert bélyegek, mint a levélforma, a karéjzsátságság, a levélalap, a terméskocsány statisztikai megbízhatósága csekély. A gyakorlat számára a levélnyel hosszúsága is biztos bélyegnek számítható. Megbízható elkülönítés azonban csak egyszerre több bélyeg alapján lehetséges, mert kizárólagos faji bélyeget nem talált.

A kereszteződőképesség, az elkülönítő bélyegek bizonytalansága, valamint az elterjedési terület-morfológiai eltérések elterjedési területen belüli sokfélesége és átfedései azt mutatják, hogy határozottan két önálló fajról beszélhetünk, azonban az introgresszió, azaz a kölcsönös génkicserélődés igen jelentős a két faj esetében.

Ez még inkább erősíti a két tölgyfaj amúgy is nagymértékű fajon belüli változatosságát, amelyet sokan és sokszor hibridizálódásnak tekintenek.

(AFZ 1990. 9-10. 219-221 p. Ref.: Bordács Sándor)